

שנה שביעית

גליון מס' 326

פרשת צו

ה'תשפ"ב

בית הנסות לתורה ולתפילה שטפנשט
כולל אברכים לעיון - לפנה"צ
כולל אברכים לתורה - אחרוני
רחוב מורטיל 13 בני ברק

תלמוד תורה

"תורת אמת" שטפנשט

ניו היילס

כתת הת"ת

מכירה לשיבת צדקה כולל הסידית

הרה"ק אגני

בית המסות

בית שטפנשט - נבנתים

בקרית התיק משטפנשט

היה רבנים 1 נבנתים

כולל אברכים - בית נבנת * מורדישה

* מרכז מתנדבים לנענים

המסות ארונים ואש"ל בימוניה

לקבנות ויחידים - בדומה מראש

רחם קבר הארזית הראשון משטפנשט

מ"ח אליובט 2 ש"כ פאקור אישי - חוננה

מפעל קמחא דספחא

וקמחא דספחא

עוד וסיעה למשפחות ברמות בימי

הצניע וספחות השנה.

אור מתורתנו

שיעורי תורה ברחבי הארץ, נסח חיוב

ועירי יודות לעם שבטות, בדתות

נורו המשיטעים ומכיר רבנים

הספריה התורנית ומוזיאון

להנצחת תורת המצוות

וכר העדוקים משטפנשט.

מכון תורני

"תורת אמת - שטפנשט"

הוצאת כתיב רבתי הקדשים

לבוש שטפנשט - ירושלים - והכמי חוננה.

מפעל האנציקלופדיה

הכתב ורמנה

מספרי המכון נותן להשיג

מגשרי המסדות:

אנציקלופדיה מילוט במסלול בית ויוני ב"ח

אבות אמת - שטפנשט

ישיבת תורה - רחוב

עמיתות מליכ"ם - יבנה

עלי זבחי

היא עניני בית מילה

היא עניני חתונה

היא עניני נישואין ופגועה סאטן.

היא עניני - דברי הלימוד

היא עניני - נגינת שטפנשט ועדוקים

היא עניני - אילנות עם בני דייקים

יור"ל על ידי מכון

"תורת אמת שטפנשט"

הצטרפו לקבלת הגליון כל שבוע

בדוא"ל: @gmail.com:6160303

טלפון: 03-579-03-03

פקס: 03-616-5110

ש"ל רב

באר בשדה

גליון תורני מבית המדרש דקהל שטפנשט • מהנעשה ונשמע במוסדות שטפנשט

באר חפרה שרים

ילקוט מתורת רבותינו הקדושים זיע"א בפרשת השבוע

המתקת הדינים בשורשן

צו את אהרן וגו' זאת תורת העולה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר (א.י.) אמר מרן ארמיהו"ז מסאדיגורה: צו הוא לשון התחברות, צוותא חדא! אהרן הכהן מורה על מדת החסד כידוע. על מוקדה"ה הכוונה לאש שמורה על מדת הגבורה, והכוונה בזה היא שאפילו כשהשי"ת שולח על האדם יסורים ח"ו, בחי' דין, צריך האדם לחבר לזה בחי' חסד, היינו להאמין שבוודאי ר"ב טוביה גניז בגווייה" [הרה"ק טוב גנוז באלו היסורים] ואז נעשה ע"י"ו "כל הלילה עד הבקר" היינו, שנעשה התחברות בין בחי' לילה שזה בחינת דינים עם בחי' יום, שהיא המתקת הדינים בשורשן.

להזהיר גדולים על הקטנים

זאת תורת העולה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר (א.י.) הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק היה אומר "להזהיר גדולים על הקטנים" (ש"י פ' אמור) שיש לשמור להתעוררות שיש בזמן הגדלות וצריך להשאיר ממנו על זמן הקטנות, וכן אנו לומדים זה מן הפסוק "זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר, שדורשים "זאת תורת העולה" לשמור התלהבות מזמן הגדלות, וזאת היא צריך להשאיר על "כל הלילה" היינו על זמן ימי הקטנות.

סימן אם עבודתו מתקבלת כקרבן לה', אם משכים בבוקר בהתלהבות לעבודת ה'

זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר ואש המזבח תוקד בו (א.י.) נאמר לי בשם הרה"ק רבי שמערי"ל ווארחיווקער ז"ל, הדנה הסימן שיש לאדם להבחין אם עובד השי"ת באמת, ואם היתה עבודתו רצויה ביום זה להשי"ת, גם אם ישב כל היום על ולמה יכול להבחין ולידע אם היה זה כראוי, הדנה מהתורה והעבודה של האדם נעשה לבוש נשמתו, וע"י לבוש זה הנשמה עולה בכל לילה למעלה ומתקרבת לקרבן על המזבח ע"י המלאך מיכאל הכהן גדול, אבל אם תורתו בלי דחילו ורחימו, הרי לא פרחת לעילא (עין זוהר ח"ב רס"ז ב) ואז אין לנשמה לבוש ואין לה עליה במה לעלות, והסימן להבחין בזה הוא אם היה לנשמה עליה, אזי כשנתעורר בבקר הוא קם בהתלהבות להשי"ת, וזה סימן שהיתה נשמתו קרבן ע"ג המזבח, ומאותו אש של מזבח לבו מתלהב להשי"ת. וזהו "זאת תורת העולה" פירוש לידע אם היתה לתורתו עליה אם פרחת לעילא היא, העולה ידע אם נשמתו עלתה על מוקדה על המזבח של מעלה כל הלילה עד הבקר היתה קרבן ע"ג המזבח או ודאי תורתו עלתה והלבישה נשמה ובמה יודע זאת לזה אמר "ואש המזבח תוקד בו" דוקא אש בהתעוררותו ויקד בו אש בהתלהבות להשי"ת או סימן שזה נשאר מאש המזבח שהיתה נשמתו קרבן.

(אמרי פנחס - הרה"ק רבי פנחס מקוריץ ז"ע)

רק תורה בדחילו ורחימו פרחת לעילא

זאת תורת העולה הוא העולה על מוקדה (א.י.) מעשה היה אצל הבעש"ט. שהלך עם מקורביו לבית המדרש, וכיון שהגיע לפתחו נעמד ואמר: אי אפשר להיכנס בבית מדרש זה, שהוא מלא וגדושה בתורה מלוא החלל. תמהו מלוי מאי משמע. הסביר להם הבעש"ט, כתיב "זאת תורת העולה", כלומר, איזוהי תורה העולה ופורחת

לעילא, "היא העולה על מוקדה", תורה שנלמדת לשם ד' בהתלהבות ובאש. ובתיקוני זוהר איתא שתורה אשר אין לומדים אותה בדחילו ורחימו "לא פרחת לעילא". וזאת התורה שלומדי בית המדרש דגן לומדים כנראה לומדים הם בלא דחילו ורחימו, ותורה שכזאת הרי נשארת בין כתליו, האויר דחוס מרוב תורה, עד שאין מקום בשבילנו להיכנס פנימה.

(ממעיינות הנצח)

זהירות להודרו בתיקון המידות

צו את אהרן (א.י.) כתב רש"י ז"ל: "אין צו אלא לשון זירוה, מיד ולדורות. אמר רבי שמעון ביותר צריך הכתוב לזרו במקום שיש חסרון כיס". הענין הוא כך, דידוע שקרבן 'עולה' מכפר על הרהור הלב, ואם כי רחוק הדבר שיהיה האדם נוהר מהרהור עבירה, אבל אם האדם מתקן מדותיו ומתקן גופו שלא יהיה רודף אחרי תאוות עוה"ז, אז השי"ת עוזר לו שלא יבוא ח"ו לידי הרהורים.

כי תיבת גוף עם הכולל בגימט' כיס, וזהו הרמז "ביותר צריך הכתוב לזרו במקום שיש חסרון כיס" היינו חסרון בגוף שעדיין אינו מתוקן כראוי ועודנו משוקע בתאוות עוה"ז, ואז יוכל עוד לבוא לידי הרהורים רעים, ובשל כך הוא צריך זריזות וזהירות יתירה.

(מרן ארמיהו"ז מסאדיגורה ז"ע)

למהשבות אין כיס שישמור עליהן וצריך זהירות טפי

צו את אהרן (א.י.) פירש רש"י אמר רבי שמעון ביותר צריך הכתוב לזרו במקום שיש בו חסרון כיס. וביאר הרה"ק היהודי הקדוש מפאראשיסחא ז"ע ואמר שהנה לחמשה חושים שבאדם יש כסיסם דהיינו חוש הראיה עפעפי עיניו, לחוש השמיעה יש האליה מאוזן, ולחוש הדיבור יש שפתים, ואפילו לחוש הריח יש כיס כמובן, אבל להמחשבה יש חסרון כיס, היינו שדבר רחוני אין לו כיס וגדר הנשמע, לכן ביותר צריך הכתוב לזרו עליו.

(אמרי יהושע)

העוסק בתורה ביום ובלילה כאילו מקריב קרבנות אפילו בלילה

זאת תורת העולה הוא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה (א.י.) הנה עבודת הקרבנות זמנה הוא רק ביום, אמנם מי שמקיים תורת הקרבנות על ידי למוד התורה והעסק במעשי הקרבנות "ונשלמה פרים שפתינו" יש לו מעלה שיכול לקיים עבודת הקרבנות גם בלילה, וזה מרומם בפסוק הזה "זאת תורת העולה" רצה לומר כל העוסק בתורת עולה כאלו מקריב עולה, ועוד זאת "הוא העולה על מוקדה על המזבח", היינו התורה הוא העולה למעלה יותר מעבודת הנעשית על מוקדה על המזבח, והוא היינו לענין "כל הלילה" שאינה זמן עבודה וקרבנות ואי אפשר להקריב אז, ועסק התורה נחשב גם בלילה לעבודה כשרה.

(עריב נחל)

התלהבות מספיק מעט, ותמימות יש להרבות

על מוקדה (א.י.) המ"ם של מוקדה נכתב במ"ם זעירא, ואילו בפסוק 'תמים תהיה עם ד' אלקיך' נכתב בת"ו רבתי, אלא שבוה רצתה המסורה' לגלות לנו, אשר במדה של תמימות - 'תמים תהיה עם ד' אלקיך' - צריך האדם להשתמש במדה היותר מרובה, לא כן

ליך בדרכי האבות

צו את אהרן ואת בניו (א.י.) אמר הרה"ק רב חיים מאיר מוויז'ניץ ז"ע ע"צ "צו" לשו חיבור - צוותא, בא הכתוב לרמז לחבר את האב ובניו שילכו בדרך אהרן, שהבנים ישמרו עצמם ללכת רק בדרכי האבות בדרכי התורה והמסורה.

(אמרי חיים)

"ואש המזבח תוקד בו" בתוך ליבו של האדם.

ואש המזבח תוקד בו (א.י.) בררשה שונא הגאון הגדול רבי מאיר אריק זצ"ל בשבת הגדול תרס"ו, עמד על ענין הזירוח המתבקש דוקא כאן "מיד ולדורות", וכך אמר: ענין הקרבנות היה גם "מיד", דהיינו: כאשר בית המוקד היה קיים, וגם "לדורות" □ לאחר שנחרב הבית, גם אז יכול אדם להגיע לדרגה של הקרבת קרבן, כאשר הוא עוסק בדיני הקרבנות, כי העוסק בתורת עולה כאילו מקריב עולה. ואולם, כאשר ישראל נמצאים בגלות, בין האומות, ליבם בל עימם, מחמת הצער והטיידה, וזה ענין החסרון כיס כי לב האדם תלוי בכיסו (כמאמר

ר' יוחנן בירושלמי, תרומות סוף פרק ה). וזו כוונת ר' שמעון: "ביותר צריך הכתוב לזרו במקום שיש בו חסרון כיס", דהיינו כשישראל בגלות ויש חסרון לב שתלוי בכיס, אז צריך להזהירם שיעסקו בתורת עולה ויעלה להם כאילו מקריבו עולה. וזה מה שהוסיף הכתוב בדרך רמז: "זאת תורת העולה" □ העסק בתורת עולה שיעלה להם כאילו מקריבו עולה, "היא העולה על המזבח כל הלילה עד הבוקר" □ יהיה להם כל זמן הגלות עד הבוקר של הגאולה. והוסיף עוד וביאר ש"על המזבח" כוונתו היא כן: לב האדם נקרא מזבח, כמו שמצינו באגרת הרמב"ם, ובזמן שבית המקדש היה קיים, היתה האש על המזבח, ועתה ליבו של אדם הוא במקום המזבח, ועל כן "ואש המזבח תוקד בו" בתוך ליבו של האדם. ובתורת כהנים הוסיף: "אף בשעת מסעות", והיינו: אף בעת שישאל בגלות ונוסעים ממסע למסע □ לא תכבה אהבת הקב"ה מליכסם, וזה כוונת הכתוב שהראה הקב"ה לאברהם אבינו בברית בין הבתרים: "הנהג נגור עשן ולפיד אש אשר עבר בין הגורים" (בראשית טו, יז), ובמדרש שם (עין מדרש שוחר טוב, סוף מזמור ב): "לפיד אש □ זה תורה", כי בין הגורים היינו בין בית ראשון לשני וכן בין שני לשלישי, שאין עוד גורים מקרבנות, ואז "לפיד אש", דהיינו התורה, שעבר עמהם, הוא במקום הקרבנות! (ש"ל רב)

בשדה השמיטה

פנינים מתוך שיעורו השבועי של הרב הגאון אברהם יעקב סלמון שליט"א

נס - ברכה - טבע

הנה כתיב וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלש השנים (ויקרא כ"ה, כ"א)

הובא לעיל (בגליון פר' תצוה) דברי רבינו הגה"ק מסאטמאר זצוק"ל שביאר דטענתם תהיה שהם לא ירצו ליהנות ממעשה נסים. אכן יש לציין דברי מרנא החפץ חיים זצ"ל (בספרו נפוצות ישראל פ"ח) שיש חילוק בין ברכה לנס, ואילו דבריו: דע שיש שלשה מיני הנהגות שהקב"ה מנהיג בהן עולמו, האחת הנהגה טבעית שהקב"ה מנהיג בה תמיד כל העולם וכו', והאחת הנהגה ניסית שהיא למעלה מדרך הטבע לגמרי, כמו שהיה בשעת יציאתם וכו'.

ויש הנהגה ממוצעת בין נס לטבע, והיא מדת הברכה, שנס קרוי דבר חדש ממש, ואילו הנהגה זו אינה חדשה ממש, אלא שנשלחת ברכה במעשה ידי, ומתרבה הדבר במאד מאד וכו', וזה בכלל מה שנאמר כי ה' אלקיך הוא הנותן לך כח לעשות חיל, ואף ש"פ האמת מתרחש כאן ענין נסי, אבל הואיל ואינו ניכר לכל כלול הוא במדת הברכה.

ומוסיף הח"ח ואומר: וענין הברכה אינו בכלל הנס, שהנעשה לו נס מנכין לו מזכויותיו (שבת ל"ב). ואסור ליהנות ממעשה נסים (תענית כ"ד), ויש להתרחק מזה (שם ע"ב). ועל הברכה אנו מבקשים שים שלום טובה וברכה, וגם הנס אינו מצוי אלא ליחיד הדור, וברכה מבקשים הכל, כי הברכה מורה על השגחת ה', ועליה בנויים כמה מיעודי התורה, כמו שנאמר וכי תאמרו מה נאכל וגו' וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית וגו', וכן כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך בכל מעשיך וגו' (דברים ט"ז, י" וכו').

ומוסיף שבמדה זו של ברכה אנו קיימין כיום בגלותינו, כי זכינו בברכת ה' ע"י קבלת התורה וקיומה, ע"ש עוד בדבריו.

מרו בד (א. ב.) ברש"י מפרש "מה תלמוד לומר מרו, שתהא כמדתו". דרש הרמ"ק החוזה מלובלין בכונת דברי רש"י "שתהא כמדתי, היינו פעולותינו הרחניות של האדם נמדדות כפי כשרונותיו, ומי שגדול מחבירו והשי"ת זיכה אותו במעלות רמות, שואל ומבקש הקב"ה ממנו שמעשיו יתאימו לגודל רוחו, כי מאדם כזה דורשים אשר גם "מכנסי בד ילבש על בשרו" היינו, גם גופו ובשרו יקדש לעושהו, וזה "והרים את הדשן" היינו הדשן הנשפך ומאוס, המרמו לעניני הגשמיות והגוף המאוסים, שירים הוא אותם למדרגה רמה, "ושמו אצל המזבח" גם המעשים הגשמיים שלו יעלה למעלת מזבח ד', וזה "ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים" היינו בכל יום ויום יעלה למדרגה יותר גבוה, וירכוש לו מצות ומעשים טובים חדשים.

(אבני זכרון)

גם כיום הקדוש על הכהן לזכור את צרכיהם הגשמיים של ישראל.

והרים את הדשן (א. ב.) עבודת תרומת הדשן היא העבודה ראשונה תמיד וגם אצל הכהן הגדול בהכנסו ביי"כ לפני ולפנים, והטעם למען לא ישכח הכהן בחיר העם, בבואו למקום קדוש וגורא כזה, את ענינים הגשמיים של העם, לכן בכוונה ציונה התורה אשר ילבשו אז בגדי חול, ויעסקו בעבודת חול, למען יזכור להתפלל על צרכיהם הגשמיים של עם ישראל.

(הרה"ק הרבי ר' בונם מפארשיסחא זי"ע)

על מנהיגי ישראל ליקר אפילו את פסולתם של ישראל

והוציא את הדשן... אל מקום טהור (ד. ט) אמר הרה"ק מאיזובצעע זי"ע שיש בפסוק זה לימוד למנהיגי האומה, אשר גם הדשן שהוא בא מדברים קדושים צריך להאסף אל מקום טהור, כלומה אף הפסולת של עם ישראל, יקר הוא וצריך להאסף אל מקום טהור.

(בית יעקב)

דברי מוסר נוקבין שיתין

ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה אל מקום טהור (ד. ט) הרה"ק רבי מאיר'ל מפרימישלאן זצ"ל פסק זה "ופשט את בגדיו" על דרך המוסר, היינו שכל אדם צריך לזכור אשר בוא יבוא היום אשר יפשוט את בגדיו הרגילים מחיי היום יום, "ולבש בגדים אחרים", היינו יליבשו אותו בגדים המיוחדים, בגדי לבן-תכריכים "והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה" היינו גופו שהוא דשן ועפר, ויצאו אל מקום טהור, והאש זה אשו של גיהנם 'תוקד בו', ובאם תמיד יחשוב האדם מחשבות כאלו לבטח לא יבא לעולם לידי עבירה.

(מגנינתא דר' מאיר)

להתרומם מהעבירות

והרים ממנו במקומו (ה. ט) הרה"ק רבי יחיאל מעביל מזלאטשוב זי"ע דרש את הפסוק "והרים ממנו" היינו, מן האדם עצמו ירים, היינו, להרים העבירות ולקמץ אותם, שלא יעשה יותר עבירות, ולא ילך אחר תאוות ליבו אלא כל מה שצריך לעשות בעניני הגוף יעשה רק את ההכרח ולא יעשה שום מותרות בכל ענין תאוות עולם הזה, ואז הוא מרים הניצוצות הקדושים שנפלו בקליפה ר"ל לשורשם, ואז טוב לו בזה ובבא, אמן.

(משנת המגיד מזלאטשוב)

מדוע הושווה החטאת לעולה

במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת לפני ה' קודש קדשים הוא (ו. י) לכאורה מדוע השוה הכתוב את החטאת לעולה הלא קרבן עולה הינה מדרגה גבוהה יותר מנדבה, ואילו החטאת באה לכפר על החטא, א"כ מדוע שניהם שווים שניהם לפני ה' ושניהם קודש קדשים, ותירץ כ"ק האדמו"ר ה"בית ישראל" מגור זי"ע, כי מאחר שהמקריב חטאת הרי הוא עושה תשובה, ובמקום שבעלי תשובה עומדים אפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד, לכן נכלל בעל החטאת בין הצדיקים, וקרבנו קרב במקום קרבנם

ולאדם היא לו, כאמרם ז"ל הלומד שלא לשמה נוח לו שלא נברא.

(בוצינא דנהורא)

'והבוטח בה' חסד יסובבנו'

ואת כל העדה הקהל אל פתח אוהל מועד ויעש משה כאשר צוה ה' אותו (ה. ג-ד) כתב ברש"י: זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה. מסופר כי יהודי כפרי אחד בא לפני הרה"ק רבי משה מקאברין זצ"ל בטענה: כל זמן שהייתי יחידי בכפר הייתי מתפרנס ברווח, משנתוספו עוד יהודים פרנסתי מתמעטת. ענה לו הרבי: כתוב בתהלים (לב, ט) 'רבים' מכאובים לרשע, והבוטח בה' חסד יסובבנו', 'רבים' העובדה שיש הרבה יהודים במקום אחד 'מכאובים' לרשע' זה כאב לרשע, אבל 'והבוטח בה' חסד יסובבנו' הלה חושב את זה לחסד שהוא נמצא עם עוד יהודים.

לקיים המצוה מחמת ציווי ה'

ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה' (ט. ט) כתיב (במדבר יט, ה) זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר, ופירש"י ז"ל לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה חזקת וכו', וביאר הרה"ק מרן האדמו"ר ז"ל מסאדיגורה את הענין כך, כי קיום התורה הוא ע"י אמונה, היינו להאמין אשר צוה ה' לעשות זאת המצוה אע"פ שאינו יודע בה שום טעם, ועם בני ישראל המאמינים בהשי"ת מקיימים המצוות מבלי לידע טעמם, רק מחמת ציווי ה', אבל אומות העולם והאפיקורסים אינם מאמינים בהשי"ת על כן שואלים מה טעם יש בה, וזהו 'ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'", היינו שתקיימו המצוה רק מחמת האמונה שהשי"ת צוה לעשות כן, ועי"ז תבואו לתשובה ותבואו לבחי' אהל שכן באדם, ועי"ז וירא אליכם כבוד ה'.

(אמת ליעקב)

מפני הבושה נבחרת

ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח (י. ט) פירש"י לפי שהיה אהרן בוש וירא לגשת אמר לו משה למה אתה בוש לכך נבחרת ע"כ. והוא תמוה, מה מתיישב בזה, והרי משום שנבחר בזה עדיין לא יסתלק הבושה מעליו. והנה שמעתי מן א"י (ובעש"ט זלה"ה פירוש ע"ז מפני שיש לך יראה ובושה מן השי"ת לכך נבחרת, כי "זבחי אלקים רוח נשברה".

(דגל מחנה אפרים)

באותה מדרגה. ואילו אחיו כ"ק האדמו"ר בעל ה'פני מנחם' מגור תירץ שהקרבן החטאת במקום העולה היא בכדי שלא לבייש את החוטאים.

איש כאהיו

לכל בני אהרן תהיה איש כאהיו (י. ט) אמר הרה"ק רבי שלמה מראדומסק זי"ע כי בפסוק זה טמונה הוראה למנהיגי הדורות לבל יעדיפו את בני ישראל אחד על חבירו, והלימוד כאן הוא שהם דברי מוסר לכהנים בתור מנהיגי האומה שכל אחד מבני ישראל יהיו שווה אצלם במידה שווה, וזה כוונת הכתוב "לכל בני אהרן תהיה איש כאהיו" היינו שלא יתן יתרון לאחד על חבירו.

(תפארת שלמה)

מי יכול לומר על עצמו שהוא טהור בודא...

ונפש כי תגע בכל טמא (י. כא) הקשה הרה"ק רבי מנחם מענדיל מקוצק זי"ע מדוע באמת נטמא הטהור בנגע בדבר טמא ומדוע לא נטמא הטמא ע"י נגיעתו בטהור, והלא באמת מדה טובה מרובה ממדת פורעניות. וביאר ע"פ דרכו שאפשר לומר אשר הטעם הוא, יען הטמא הוא טמא ודאי, ומודה בעצמו שהוא טמא, לא כן הטהור, מי יכול לומר על עצמו שהוא טהור בודא...

רק תורה לשמה עולה לריח ניחוח

זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאדם (ו. לו) האמת היא שאפילו לימוד התורה תלוי לפי מחשבת האדם הלומדה, כי הלומדה 'לשמה' עליו נאמר 'וצדיקים ילכו בהם' (הושע י ד) ואם כוונתו להיות לו לקרדום לחפור בה ח"ו, הרי נאמר שם 'ופושעים יכשלו בהם', ואל זה רמז הפסוק "זאת התורה" הגלמדת ע"י האדם, יכול להיות לפעמים 'לעולה ולמנחה לפני ה' לריח ניחוח לר', ולפעמים זה יכול להיות 'לחטאת ולאדם' היינו סם חיים למיימינים בה, וסם המות למשמאילים.

(מרן הסב"ק מריז"ו זי"ע)

רק תורה לשמה נחשבת

זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאדם ולמלאים ולזבת השלמים (לו) פירש הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעז'בוז זי"ע, זאת התורה, היינו תורת ד', כאשר לומד אותה לשמה, אז היא נחשבת לעולה ולמנחה, ובאם חלילה שלומד שלא לשמה אז לחטאת

ילקוט סגולות לימי השנה מלוקט מפי גאונים קדמונים ומקורות נאמנים מתוך מפעל "סגולות מלכים" (תש"ב) הלא המה סגולות אשר יסודתם בהררי קודש, והוא כשולחן הערוך לסגולות מסודר לפי ימי וחודשי השנה דבר יום ביומו מאוצרותיו של הרב אברהם יעקב סלמון שליט"א רב דקדול שטפנשט

סגולות בגדי שבת ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים (ד, א)

כל זמן שאדם לבוש במוצאי שבת בבגדי שבת בעוה"ז נחשב אצלו שבת גם בעוה"ב

פעם במוצאי שבת שב"ק בשעה ש"ק מרן מהרי"ד ז"ע הורה להשמש דמתא ללכת להודיע לבני העיר שכבר העריב השמש ויכולים להתחיל בעשיית מלאכה (כפי שה"י נהוג בבעלזא מדי שבוע בשבוע) עמד שם המשמש רבי שמואל בצלאליס ע"ה שהיה אדם פשוט נענה ואמר על א' שהלך לעולמו באותו שבוע עכשיו כבר יקחו אותו בחזרה לגיהנום אמר מרן חס ושלום כל זמן שאדם לבוש במוצאי שבת בבגדי שבת בעולם הזה נחשב אצלו שבת גם בעולם הבא.

(אדמו"ר"י בעלזא ח"א ג' עמ' קצו)

שמירה בשעת לבישת בגדי שבת

ובפרט בבגדי שבת צריכין שמירה מעולה יותר כאמור כי הס"א הולך וסובב סביב נגד האדם להתדבק בו ובפרט בבגדים של שבת, על כן אמר האר"י ז"ל שצריך האדם לומר בשעת לבישת בגדי שבת "כל כלי יוצר עליך לא יצלה וכל לשון תקום אתך למשפט תרשיע"י זאת נחלת עבדי ה' וצדקתם מאתי נאום ה'.

(קב הישר פרק מו)

צבע מלבושי שבת

אימת כס' הכונות דף ס"ג קבלתי ממורי ז"ל שכפי הצבע וגוון המלבושים שלובש האדם ביום שבת בעולם הזה כן ממש יתלבש בגן עדן אחר הפטירה תמיד ביום שבת.

(בן יהוידע שבת ק"ג, ב)

החלפת מנעלים בשבת

ונשאלתי מכ"ק אדמו"ר הרב הצדיק המפורסם מוה"ר ישראל זצ"ל במאהושה, בענין הא דבעינן שינוי בגדים נאים לשבת, שלא יהיו כשל חול, אם צריכים להחליף גם מנעלים אחרים נאים לכבוד שבת. תשובה, וכו' וכו', ועפ"י נראה דאין צריך להחליף מנעלים אחרים לכבוד שבת, וכדמוכח מש"ס כתובות (ס"ה ע"ב), והאי תנא מסייע לן לפרש להירושלמי הנ"ל בניחוחות כפירוש הקרבן עדה דלא אורחיה דבר נש שיתקן לו שני זוגות מנעלים אחד לחול ואחד לשבת.

(ש"ת הרב"ר, א' ורבי בצלאלי זאב שפרן אב"ד שטפנשט ובאקין ח"א ס"י ב')

לבישת בעקטש"ע בשבת

הגיד אאזמ"ר הגה"ק מהר"ש ז"ע אבדפה"ק [בעל שם שלמה] כי מה שהוא מנהג ישראל בפולין וגם בארצות הקודש וגם החסידים במדינתנו לילך [ועכ"פ בשבת] בבגדים ארוכים שקורין קאפטאן או בעקיש"ע, אינו מדרת חסידות ומנהג בלבד, רק מקורו בגמרא שבת ק"ג ע"א ובשו"ע סי' רסב מ"ג שאם אין לו בגדים לשבת מיוחדים ונאים עכ"פ ישלשל בגדיו למטה עיי"ש, והתינוח מי שהולך בבגד ארוך כנ"ל ובחול מגביהו בעת שהולך ועוסק בסחורתו ובשבת יוכל לשלשלו למטה דרך כבוה, משא"כ ההולכים בבגדים קצרים כלבושי דייט"ש איך יוכל לשלשלם למטה בשבת, ע"כ יסודתו בהררי קודש מקורו טהור מהגמ' וש"ע.

(דברי תורה מונקאטש מהרי"ק אות נח)

העלאת הדברים הנמוכים והשפלים

אמר שבשבת יכולים להעלות לקדושה כל הדברים הנמוכים והשפלים, ושטרמייל גם כן לובשין, לפי שהוא מזנב החיה ומעלין אותו עד הראש.

(אמרי פנחס שער השבת אות ב')

ולמדו עניני שבת, זה גרם להרגשת הקדושה, ההשתנות וההתעלות הגדולה.

החליטו בניניהם שיבדקו את הדבר, על ידי שיעשו את הפעולות שעושים לכבוד שבת ביום אחר, כגון ביום ראשון או שני ילכו למקוה, לאחר מכן ילבשו בגדי שבת וכו', ואז יראו האם אכן ירגישו קדושה כבשבת. ואכן כן עשו, ובאמת הרגישו קדושה והתרוממות גדולה. ונחלשה דעתם מזה, כי סברו שזוהי מוכח, שהקדושה שהם מרגישים בשבת קודש אינה אמיתית, ולא מכח השבת.

הלכו התלמידים לשאול את רבם החוזה מלובלין זי"ע"א, שאל אותם החוזה - האם לבשתם בגדי שבת בעת הנסיון שעשייתם. השיבו לו התלמידים בחיוב. ענה ואמר החוזה, כעת אני יודע את האמת, באמת בכל שבת אתם מרגישים את קדושת שבת האמיתית, ומה שהרגשתם קדושה גם ביום שני, הוא מחמת בגדי השבת שלבשתם, שכן בגדי השבת ספוגים בקדושת השבת, ולכן גם ביום חול, הרגשתם קדושה על ידי זה.

(שבת בית רופשיץ ח"א ד' כו)

שמירה ממוזיקים ומרעין בישינ

כאשר הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע היה אברך צעיר אצל חמיו, יצאה באותו זמן גזירת המלכות שיקחו בכח אברכים לצבא הגויים, והיו שוטרים מחפשים יהודים ברחובות, וכאשר היו היהודים רואים את אותם שוטרים, היו מתחבאים מפניהם. יום אחד ראה חמיו שהשוטרים מסתובבים סביב ביתו, הבין מכך שבודאי רוצים הם לקחת את חתנו לצבא רח"ל, ולכן מיהר וצעק לחתנו, שילך ויתחבא מהרה. אולם הרה"ק לא שת לבו לדברי חמיו, ובמקום לרוץ ולהתחבאות, רחץ ולבש בגדי שבת, והתיישב ללמוד על יד השולחן. לאחר זמן קצר נכנסו השוטרים לביתו, חיפשו אותו בכל הבית, ואף עברו בסמוך אליו, אולם לא ראו אותו כלל, ולכן הלכו כלעומת שבאו. שאל אותו חמיו, כיצד קרה הדבר, הרי ישבת אצל השולחן גלוי לעין כל, וכיצד לא ראו אותך השוטרים. השיב לו הרה"ק, הרי זהו פסוק מפורש הכתוב אצל רות (רות ג, א) 'ורחצת וסכת ושמנת שמלותיך עליך וגו' אל תודעי לאיש, ופירשו חז"ל בירושלמי (פאה פ"ח ה"ג), ד'שמלותיך' אלו בגדי שבת. ומכאן שהלובש בגדי שבת, אף אחד לא רואה אותו, ואינו יכול להרע לו, וזהו 'אל תודעי לאיש'. מכאן רואים, את המעלה הגדולה של בגדי שבת, שבכוחם להציל מכל מרעין בישינ.

(אילה שולחן רות עמ' פד)

חסרון החלפת בגד אחד

מסופר על רבי שלמה מקרלין שבאחת השבתות חש תחושה שונה ברגל שמאל, והתברר שלמרות מנהגו להחליף את כל בגדיו לכבוד שבת בטעות חבש גרב של חול ברגל שמאל.

(שמע שלמה השלם, ח"ב תולדות וסיפורים עמוד 83)

בגדי שבת שמירה גדולה לאדם

יש לבושי שבת וי"ט והם בגדי קודש וכמ"ש בבגדי כהונה (שמות כח, א) בגדי קודש לאהרן, והלבושים הללו מי שזוכה ללבשן ניצול מכל רע, וכל בחינת הרע בורח מן האיש שזוכה ללבושין בגדי שבת, והלבושים הללו הם בחינת אורות מקיפים, והם שמירה גדולה לאדם.

(אמרי פנחס תנ"ד אות רנה)

החלפת בגדי שבת מן התורה

אמר רבי אחא בר אבא אמר רבי יוחנן מניין לשנוי בגדים מן התורה שנאמר ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים, ותנא דבי רבי ישמעאל לימדך תורה דרך ארץ בגדים שבישל בהן קדירה לרבו אל ימוזג בהן כוס לרבו. (שבת ק"ה, א)

חידוש המהרש"א ד'אל ימוזג כוס לרבו' הכוונה 'כוס קידוש'

גמ' מנין לשינוי בגדים כו'. לענין שינוי בגדי שבת מייתי לה, דהכי נמי בע"ש בגדים שבישל בהן כדכתיב את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו גו', אל ימוזג בהן כוס לרבו דהיינו כסא דקידושא במעלי שבתא וק"ל.

(מהרש"א שבת ק"ה, א)

שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול

וכבדתו מעשות דרכיך, וכבדתו שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול, וכי הא דרבי יוחנן קרי למאניה מכבדות.

(שבת ק"ג, א)

ישתדל שיהיו לו בגדים נאים לשבת

וישתדל שיהיו לו בגדים נאים לשבת דכתיב 'וכבדתו' ודרשינן (שבת ק"ג, א) 'שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול', ואם אי אפשר לו להחליף בגדיו, לפחות ישלשל אותם למטה דרך כבוד.

(טור או"ח סימן רסב)

בגדי שבת שיוזכר שאסור בעשיית מלאכה

ומחליף בגדי החול ולובש בגדי שבת לכבוד שבת ושיוזכר שהוא יום קדוש ואסור בעשיית מלאכה.

(כלבו סימן לא)

בגדים נאים בשבת סגולה לפרנסה

הביא מהרה"ק ר' יעקב משה מקאמארנא ז"ל פעם בראותי אותי בבגד נאה לשבת אמר המדקדק לילך בבגדים נאים לשבת מסוגל לפרנסה.

(שילשת קאמארנא זכרון קודש ליקוטים)

כליל שבת ישן בבגדי שבת

בגדי שבת לבש [מרן החתם סופר] במקוה, ומאד היה נזהר להחליף כל בגדיו לכבוד השבת, אפי' הבתי ידיים (האנדשטיטצען). כליל שבת קודש היה ישן בהם, ובמוצאי שבת קודש פשט את בגדיו של ש"ק ולבש בגדים אחרים של חול.

(מנהגי בעל החתם סופר החדש פ"ד סעיף ז-ח)

בגדי שבת משפיעים קדושה גם ביום החול

סיפר הרה"ק רבי אליעזר מדויקוב, שפעם שבת עם אביו הרה"ק מראפשיץ אצל הרה"ק החוזה מלובלין, והיו דיבורים בין הצדיקים על ענין קדושת שבת. באותה שבת כולם הרגישו קדושה גדולה ותענוג גדול בקדושת שבת, ממש מעין עולם הבא, הם סערו ורתחו מקדושת שבת. והתחילו לחשוב ביניהם, מהיכן מגיע הרגשת קדושה זו, האם מכח קדושת היום מרגישים הם קדושה, ובאמת הגיעו לקדושה אמיתית שבאה בכח השבת. או שמכיון שהם מצויים כאן בלובלין, והכינו עצמם בכמה פעולות שעשו, לכן יש להם את הרגשת הקדושה. אבל אין זו קדושה האמיתית שבאה מכח השבת, אלא מחמת השינויים הרבים בפעולות, שהלכו לטבילה לכבוד שבת, לבשו בגדי שבת ועשו

עומק הבאר

עיונים בפרשת השבוע
מחנה ג' יהודה שלפופרסקי שלי"ט א'
מרבני לומדי בית מדרשינו ב"ב

בענין חיוב החלפת הבגדים לנכוד שבת

ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים (ו', ד')

כ' רש"י אין זו חובה אלא דרך ארץ, שלא ילכך בהוצאת הדשן בגדיו שהוא משמש בהן תמיד, בגדים שנישלו בהן קדירה לרבו אל ימוזג בהן כוס לרבו, לכך ולבש בגדים אחרים, פזחזחין מהן.

בענין שנוי בגדים לתפילה

הנה איתא בגמ' (שבת ק"ה) א"ר יוחנן מנין לשנוי בגדים מה"ת שנא' ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים, ותנא דבי ר' ישמעאל ליתמדך תורה דרך ארץ בגדים שבישלו בהן קדירה לרבו אל ימוזג בהן כוס לרבו ע"כ, וכ' שם המהריש"א (ב"ח א') דלענין שיוני בגדי שבת מיתני לה הגמ', דה"ל בגדים שבישלו בהן בער"ש כדכתיב את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו, אל ימוזג בהן כוס לרבו, דהיינו כסא דקידושא במעלי שבתא ע"כ, וכ"כ בפ' קדמון לרבינו פרחיה דאירי לכבוד שבת, והוסיף דכן לתורה או לתפלה ולכל דבר שיש בו עבודה לקל. ועי' בשו"ע (או"ח צ"ח, ד') שראוי שיהיה לאדם מלבושים נאים מיוחדים לתפלה, וכ' הגר"א (שם) שמקור דין זה הוא מהגמ' הג"ל שחייב הכהן להחליף בגדיו מעבודה קלה לעבודה חשובה, והיות והתפלה היא ענין עבודת הקרבן, כמבואר שם בשו"ע בתחילת הסעף, דין הוא שייחד בגד מיוחד לתפלה, עוד בענין לבשת בגדים מיוחדים ונקיים ומכובדים בתפלה, עי' בשו"ע ס' צ"א ס"ה ובפוסקים שם ואכמ"ל בזה. והנה לשינוי בגדים לתפלה יש עוד מקור מהכון לקראת אליהן ישראל, אלא שכ' הבניהו דמשם אין למדים אלא שיש לו לאדם להכין עצמו בהטבת בגדיו קודם התפלה, וכגון להתעטף בגלימה ויחגור אזורו ויתעטף בצנפת (כובע חליפה גארטל) וכדו', אך אין למדים משם דין חילוף בגדים לתפלה, ור' יוחנן למד מבגדי הכהן, שיש לו לאדם לייחד בגד מיוחד למצוה חשובה.

מדוע צריך ב' מקורות לשנוי בגדים בשבת

והנה עיקר מה שהגמ' דורשת ממה שהכהן היה מחליף בגדים קודם הוצאת הדשן דכמו"כ יש דין שינוי בגדים בשבת, הקשו המפרשים דהא כבר ילפינן לה בגמ' (לעיל ק"ה) מקרא ד'וכבדתו' שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול, ונאמרו בזה כמה תירוצים.

א. בס' בניהו תירץ שמוכבדתו ליכא למילף אלא לענין שבת האמור שם בקרא, אולם לענין שאר דברים כגון מה שיש לייחד בגד לתפלה אין ללמוד זאת מוכבדתו, ולכך דרש ר' יוחנן את הפסוק המדבר בעבודת כהונה, שלכל דבר שבקדושה יש לייחד בגד, ויש גם סברא לחלק, דדוקא בשבת חייב לכבדה בבגדים, משום שנאמר בה דין עונג, וכשם שיש עונג באכילה כך יש עונג בלבוש

[וכן משמע בוהר ח"ב ויהלל ר"ד: שכ' שיש להתענג בשבת במאכל במשנה ובמלבוש], אך לעולם מדין כבוד לבד לא היה דין להחליף בגדים, קמ"ל דמדין כבוד לבד יש דין שינוי בגדים [וכן מבואר בשאילתות דרב אחאי (בראשית שאילתא א') וברמב"ם (שבת ל', ג) וכן משמעות לשון הטור בדגני שבת הוא מדין כבוד שבת].

ב. התרומות הדשן (ל"ד, הנהן, מובא במתיבתא ערו והדר) תירץ דמהפסוק וכבדתו ולא משמע אלא שיש לו לאדם להיראות מכובד בעיני הבריות, ודרש ר' יוחנן מהפסוק האמור בבגדי הכהן שאף לפני המקום יש לו לאדם להחליף בגדיו ולהתכבד בהם, ודייק כן את לשון רש"י שכ' מנין לשינוי בגדים 'שהוא דרך כבוד לפני המקום', היינו שעיקר דרשתו של ר' יוחנן הוא שיש לו לאדם להתכבד לפני השי"ת.

ג. עוד תירץ הבן יהודי ש'וכבדתו' זה פסוק בנביא, ורצו ללמוד לו גם מהפסוק הנאמר בתורה, ויש בזה נ"מ כמה שזה נלמד מפסוק בתורה, דהנה יל"ע במי שאין לו מעות אלא או לקנות יין לקידוש או לקנות בגד מיוחד לשבת, מה עדיף לקנות, והנה היה מקום לומר דעדיף לקנות יין, אף דשנייהם דרבנן, משום שיש לקידוש על היין אסמכתא מקרא דזכור את יום השבת וגו', ואילו האסמכתא של לבשת בגד הוא מהנביא דוכבדתו, אלא אחר שלומדים גם את שינוי בגדים מקרא בתורה, נמצא דזה נסמך על ב' פסוקים גם על תורה וגם על נביא, לכך עדיף קניית בגד לשבת מייך, ואת הקידוש יעשה על הפת.

ד. עוד הביא הבניהו בשם העיון יעקב דרצה ר' יוחנן להביא ע"ז גם סיוע מה"ת, לכד מה שנלמד מהנביא, אך במקור זה לבד לא סגי דילי' דקדושת כהונה לגבוה שאני, קמ"ל וכבדתו גדם לשבת. ה. עוד תירץ הבן יהודי דמהפסוק וכבדתו נראה שצריך שהבגד של שבת יהיה יותר חשוב מהבגד של חול, ושלא יראה כאותו דבר, ולזה הוצרך ר' יוחנן ללמוד מבגדי הכהן, דהעיקר הוא החלפת הבגד בלבד, בשביל שלא ימוזג כוס לרבו באותו בגד שבישלו בו, ואף אם הבגד של שבת שוה במראהו ובחשיבותו לכגד של חול קיים בזה את הדין החלפת בגדים. אך יש לציין דמדוברי רש"י משמע דיש גם נפ"מ בחשיבות הבגדים, והבגדים של הוצאת הדשן היו פחות חשובים משל שאר העבודות, וכ"ה בגמ' ביומא (כ"ג).

והנה רש"י כ' להחליף בגדים אי"ז חובה אלא דרך ארץ, ולדבריו יל"ע כמה שלומדים מכאן לדין שינוי בגדים בשבת וכו', והרי כאן ג"כ אי"ז דין גמור, [ואולי באמת מה"ט צריך גם לזכורתי]. וברמב"ן באמת תמה על רש"י מנין לו שאי"ז חובה, ולכן פליג על רש"י וס"ל דבאמת זה מצוה גמורה, אלא שהטעם למצוה זו הוא מצד מוסר ודרך ארץ משום בגדים שבישלו בהן וכו', ועי' ברא"ם ובגמ"א מה שיישבו דעת רש"י מקו' חובתו, אכן במשכיל לדוד כ' דאף רש"י ס"ל דזה חובה, ומש"כ רש"י דאי"ז חובה אלא דרך ארץ כונתו דזה חובה שמחמת דרך ארץ, ונפ"מ דאם אינו בדתו לעבוד עבודה אח"כ אי"צ להחליף בגדים, עיי"ש עוד. ובעיקר דין החלפת בגדים בהוצאת הדשן וכן אם יש דין החלפת התרומות הדשן יעיוני במאירי (יומא כ"ג) שהביא בזה ד' שיטות.

בענין החלפת הטלית בשבת

הבאר היטב (רס"ב, ד') הביא מהמהרי"ל דטוב שיהיה לו טלית מיוחדת לשבת, וכ"כ המג"א (שם סק"ב) והאדר"ת בספרו עובר אורח (ס' יריא) צדד דאע"פ דמן הדין יש לאדם לייחד בגדים לשבת, מ"מ בטלית שהוא בגד המיוחד לתפלה אינו כן, משום שיש דין אף קלי ואוהו, התנאה לפניו במצוות, ודין זה הוא אף בחול, ולכן אם יש לו ב' טליתות והאחת יותר נאה עדיף שילבשה גם בחול, דאין אומרים לו חטא בחול כדי שתזכה בשבת, עכ"ל. אכן ל' דגם הטלית שפחות נאה אי"ז חסרון ב'זה קלי ואוהו' דגם הוא נאה, אלא דהשני יותר נאה, ובר מן דין עכ"פ מודה האדר"ת דאם יש לו ב' טליתות שנאות זה כזה, ייחד א' מהם לשבת.

בענין האם צריך להחליף גם המנעלים

בענין שער אפרים (ס' קכ"ד) דן לגבי מי שחייב עצמו להלביש את חברו האם הוא מחוייב גם להנעיל לו והוכיח שנעל אינה בכלל מלבוש ממנע"ל (סנהדרין ס' ע"ש, אולם בשו"ת שבות יעקב (א, כ"ד) דחה דאיהו ע"ש שהאר"י בזה, ובהגהות הגרעק"א (ת"רמ"מ, י"א) הביא דבריו שגם מנעלים בכלל מלבוש הם. ובס' שו"ת הרב"ו (או"ח כ"ב) ג"כ דן בענין זה ומסיק דאי"צ להחליף מנעלים אחרים, והוכיח כן מגמ' (כתובות ס"ד) ע"ש. ובשו"ת רב פעלים (ד' או"ח י"ג) ג"כ הוכיח דאין מנעלים בכלל מלבוש. והנה בירושלמי (שבת ב', ב') איתא לאו אורחא דבר נשא מיהו ליה תרי סנדלין חד וכו' וחד לשבתות, והפני משה שוה פירש דהכונה הוא בתמיהה והיינו דהדרך הוא להחליף, אולם בקרבן העדה פ"י דהוא בניחותא, וע"ע בבאר צבי (בפרשת) מש"כ בזה.

ולענין מעשה כ' במעשה רב דהגר"א היה נוהג להחליף הכל מכף רגל ועד ראש, וכן בכה"ח כ' דמידת חסידות להחליף, כל כולו החוץ"א, וכן נהגו עוד צדיקים, והיום אי"ז כ"כ קשה, ולא תהא כהנת כפונדקית.

עוד בענין שנוי נקיות הבגדים

ויש לציין דיש בחז"ל עוד מקור לדין החלפת הבגדים בשבת (ירושלמי פ"אה ח' ה') והוא מדכתיב ברות ורחצת וסכת

ושמת שמלותיך עליך ודריש וכי ערומה היתה אלא אלו בגדי שבת וכדרשת הבבלי אלא שהם דרשו משם חיוב החלפה ועי' בהעמק שאלה (בראשית) שביאר מדוע הוצרכו לדרשה זו, ועי' בס' שערי הזכירות שהאר"י בזה, ויש לציין דיש הרבה ראשונים שכ' עוד טעם לדין בגדי שבת והוא כדי שיוכרו שהיום שבת, ועי' ברמ"א (ש"א ט"ו) כע"ז, ויש להאריך בזה.

נוכר לעיל דין כבוד ונקיות הבגדים בתפלה ובשאר מצוות (וכ' בס' מגיד משנה לבעל המשנה הלכות (צו תשכ"ה) שנראה מהלכה זו של שינוי בגדים מהתורה, שהתורה הקפידה על הלבוש החיצון כמו על הלבוש הפנימי ולכן כל כהן שמשנה לבושו החיצון ואינו לובש בגדי כהונה כור הוא נחשב ואין כהונתו עליו אף שבתוכיותו הוא צדיק גמור שהתורה הקפידה על החיצוניות של בגד זה שהוא מכוון לפנימיות, התורה על נקיות וטהרתו של כהן זה שהוא מכוון לפנימיות, והנה אמרה תורה (שמות י"ג, ו') ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, וא"כ צריכים כל ישראל לנהוג ככהנים ולבשוש בגדים מצוינים להם, ואם לאו וריים הם ולא כהנים, וכהן שמשמש מחוסר בגדים זו הוא וחייב מיתה. [בגמ' (שבט שם) איתא כל ת"ח שבמצא רבב על בגדו חייב מיתה שנא' (ויק' ו') וכן אמרו חז"ל על בני' במצרים 'יהי שם לגוי' מלמד שהיו ישראל מצוינים שם, והיינו שלא שינו את מלבושם המיוחד להם.

ומענין נקיות המלבושים כ' בס' הרוקח (הלכות סידות שורש טהרה) שבכלל מדת הטהרה היא שלא יהיו בגדיך מלוכלכים מן הצואה ומן טיפי מי רגליים, וכ"כ בשל"ה (שער האותיות, טהרה אות ט') בשם אביו, על הפסוק 'כל עת יהיו בגדיך לבנים' (קהלת ט, ט') ראשונה בזה בגדים ממש שלא יהיו מלוכלכים וכו', וכ"כ בראשית חכמה (שער האהבה פ"א) בפלא יועץ (ערך טהרה), והע"ב"ץ בספרו מגדל עז כ' שחייב אדם לראות שיהיו בגדיו טהורים מטינוף וטומאה ושלא יהיו מלוכלכים בשמן ורובב. כלל הענין המלבושים לבוש הגוף והגוף לבוש הנפש ובטהרת המלבושים יעורר טהרת הגוף וטהרת הגוף תעורר טהרת הנפש.

ועי' בס' שארית מנחם עה"פ 'ותתפשטהו בבגדו' (בראשית ל"ט, י"ב), במסורה דין ואר"ך 'לעם נכרי לא ימשול למכרה בבגדו בוד' (שמות כ"ה, ח), י"ל ע"פ מה דאיתא בספ"ק דהלבוש הוא ענין גדול מאוד ועושה שינוי גדול בנפש האדם, ומרומים זה בגמ' מנין לשינוי בגדים מה"ת ר"ל שהבגדים משנים את האדם. וכן מפרשים דמות דיוקנו של אביו נראתה לו ליוסף מלשון נאמן דבריו ר"ל היינו שהיטב בעיניו של יוסף אז ממות דיוקנו וצורת אביו שלא לסלסל בשעריו ולא משמש בעיניו והלך בבגדי פרושים וכעת בא לידו הכרה בעצמו שאילו היה הוא ג"כ הולך בדרכי אביו בצורתו ומלבושיו לא היה עולה על דעת המרשעת הזאת לחנעו על זה ולא נשאה עיניה אליו. ויש לפרש בזה מה שאמר לו אביו רצונך שימחה שמך מן האפוד (פסטי ל"ו) היינו לרמוז לו דאפוד הוא מבגדי כהונה שמזה ראהו שהבגדים משנים את האדם, וזה כונת המסורה ותתפשטהו בבגדו, דהיינו שאשת פוטיפר היתה לה תפיסה ליוסף ע"י שינוי בגדו וזה הוא המסורה 'לעם נכרי לא ימשול למכרה' שהבגד הוא הגורם ח"ל לעשותה לעם נכרי, ועי' בבני יששכר במאמרי חודש ניסן על דברי המדרש שלא שינו את מלבושיהן וזהו שמירת היהדות.

בפני מנחם (הוקח) כ' מנין לשינוי בגדים מן התורה וכו', והכונה בגמ' לבגדי שבת (מהרש"א) ואיתא בס' סידורו של שבת שהכונה לסלק ולהטואות של ימי החול ולהתלבש בקדושה של שבת, זהו שינוי בגדים לפני המקום, ובמדרש (רות רבה פ"ה) דרשו הרמז לבגדי שבת כדכתיב 'ורחצת' מטינופת ע"ז, וסכת' אלו מצוות וצדקות, 'ושמת שמלותיך' וגו' אלו בגדי שבת, לפי העבודה וההכנה בימות החול כן מגיעים לשבת וכפי עמלו לתקן את עצמו בזה העולם מגיע לעוה"ב.

בס' כרם הצבי כ' טעם מנהג לבשת הקיטל לבילי הסדר ע"פ משאול"ל בגדים שבישלו בגדים קדירה לרבו על ימוזג בהם כוס לרבו ונרמו בזה על התפשטות לבושי הגשמיות שהוא לבוש בהם כל השנה ויסירים מעליו בבואו למוזג כוס לרבו וילבש על ידו רוממות הנפש בגד לבן ונקי מבגדי המודות הנפש האלקית כמש"כ 'ערו והדר לבושה' וכתיב 'הסירו הבגדים הצואים מעליו ויאמר אליו ראה העברתי מעליך עוונך והלבש אותך מלצויותי' ויהי' שנוכה לטהרה ונקיות שלמה למען הרבות כבוד שמים.

באיאן - שלהבת אש קודש

ביום ג' לסדר חיי שרה, ח"י חשוון תרמ"ז, עזב רבינו את נחלת אבותיו הקדושים בסאדיגורא, והתיישב בבאיאן.

תמונה נדירה מה'פחד יצחק' מהלך מחוץ להויף בבאיאן

כ"ק אדמו"ר רבי מרדכי שלמה מבאיאן זצ"ל בתפילה על הציון הקדוש בוינה

דיוקן מרן הפחד יצחק מבאיאן זיע"א

בטרם צאתו מחצר הקודש עלה להשתטח על ציוניהם של אביו הק' אדמו"ר מסאדיגורא זיע"ו וזקיניו הסבא קדישא מרוזין זיע"ו הסטמנים בסאדיגורא. אחר כך פנה לקלוז' ונפרד ממנו ומחצר-הקודש ברוב התרגשות, כשהוא נושק בענגועים וכיסופים לכתלי הקלוז' הספוגים בקדושה עילאה, ומקבל ברכת פרידה מאחיו הר"ק רבי ישראל זיע"ו מסאדיגורא. החסידים מצאו לכך בפרשת-השבוע, פרשת חיי שרה, במילות הפסוק אנכי בדרך נחני ה' (בראשית כה, כז), היוצרות ר"ת של המלה באיאן, אותו יום ח"י חשוון נקבע אצל החסידים כאחד מימי שמחתם. על מהות השמחה ביום זה נשמע פעם ביטוי מפי קודשו של בנו הר"ק רבי מנחם נחום מטשרנובץ, שאמר כי מיום זה יכלו החסידים לקשר עצמם יותר אל אביו הק' זיע"ו.

תקופה קצרה לאחר השתקעותו של רבינו בבאיאן האיר אורו הגדול את כל פני המזרח וסחף אחריו אלפים ורבבות חסידים ואנשי מעשה ועמך בית ישראל אשר עלו ובאו לבאיאן לבקש את ה' ליאות לאורו של רבינו, לשמוע דבר קדשו ולהתברך ממעון הברכות והישועות. באיאן הפכה להיות מקום אבן שואבת לחסידים מכל רחבי רוסיה, פולין וגליציה, ואף רבים מבני העדה הק' בא"י עלו אליה לרגל. לפיד האש שהוצת בבאיאן בלהבת-אש סחף עימו אל תוך הלהט והבעירה אלפי רבבות חסידים, בתוכם צדיקים רבנים יושבי על מדוי אשר עלו להיות משותבי-שבת ולהתבשר ולהריח בריח הניחוח והאור הזורח בבאיאן. ההתקשרות של החסידים אל רבינו היתה בקשר חזק ואמיץ עד לאחת, ומאז זכו להסתופף בצל הקודש החל כל ציר חייהם ומאווייהם להתחבב סביב הקשר והאמונה בצדיק, דבקות זאת והמונה ברבינו היתה לשם דבר ושמעה נפוץ בקרב כל מביני דבר בעולם החסידות.

כבר בראשית ימי הנהגתו בקודש של רבינו נחשפו לעין כל דרכי עבודתו, שעד אז היו נסתרות מאין רואה ורק יחידי סגולה השכילו לעמוד עליהן, מחוות הקודש שנחוו אצלו סחפו אחריו את ענקי החסידים שנתקשרו ונתדבקו בו עד לאחת והלכו אחריו ומשכו כנר אל האבוקה. מראות הקודש שנסבו סביב כל תהלוכות סדרי הנהגותיו בקודש, היו לתכלית השאיפה והערגה של החסידים המקושרים, וזכרם לא מש מנגד עיניהם עד עולם.

זה השולחן אשר לפני ה'

ערכת השולחנות הטהורים היתה לרבבות החסידים מקור למילוי האסמים הרוחניים ברגשות קודש של התעלות שיא והתרוממות לגבהים בלתי מושגים. העבודה הגדולה בעת הקידוש בליל שב"ק היתה מציתה ומלבה את נשמותיהם בלהב אש קודש, אולם די היה לחסידים שעמדו בעת עריכת השולחן הטהור של רבינו הק' בהבטה בעלמא על פניו הקדושים, בכדי שיתעלו ויתרוממו ויתדבקו בדבקות עילאית. רבינו הק' היה יושב שעות ארוכות בדבקות עצומה, לפעמים היו דמעות ניגרות מעיניו ומתערבות במאכלים שהוגשו לפניו. החסידים היו עומדים ומתבוננים בהשקט ובדממה, עד שאפשר היה לשמוע קולו של זכוב המרחף בחלל. ההתרגשות וההתעלות שהיה מנת חלקם של החסידים עת חזו בעבודת הקודש של רבינו, אינה ניתנת לתיאור. החסיד הר"ח ר' מאיר לייב פישמן ע"ה אמר בסוף ימיו, כי אינו מבקש ומצפה בעולם הבא ליותר, אלא שיזכה להרגיש בנועם הטעם בו זכה להרגיש בעת עריכת השולחן הטהור של רבינו. וכן היה אומר: 'הלוואי שיהי לי לפני פטירתי הרהורי תשובה כמו שהיו לי ביום חול פשוט בבאיאן...'

פום ממלל רברבן

בעת שפתח רבינו את פי קודשו להשמיע דברי אלוקים חיים בעת עריכת השולחנות הק' בימי שבת וחג ויומא דהילולא ובשאר הזדמנויות, היה כמעין המתגבר ודבריו היו למשיב נפש. דבריו היו אפופים סוד ורמז ונאמרו בשלהבת אש, מלאים ומפיקים מזן אל זן בהתעוררות ותביעה של עבודה, יראה ודבקות, ענווה ושפלות, אמונה ללא סייג בה' ובמשה עבדו. אמרי-קודשו היו שזורים לרוב בפסוקים ומדרשי חז"ל מפרשת-השבוע ומענייני דיומא, משולבים אחד לאחד על פי פרד"ס באופן נשגב ומיוחד, ומצטרפים לבנין שלם הכולל הדרכה והתעלות בעבודת הש"ת, לימוד זכות על ישראל ותקוות ותחינות לאוקמא שכינתא מעפרא. גדולי החסידים, רבנים מובהקים עם בעלי השגות, היו יושבים יחדיו במשך שעות ארוכות. להמתיק סוד ולהתייגע בדברי רבינו, להבינם היטב ולדעת את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו. אף מכל תנועה קלה ונגינה של תמיהה או אנתחא, היו דורשים תילי תילים של חידושים ורעיונות עמוקים ביסודות החסידות. אולם גם בלא העמקה בדבריו הקדושים, די היה בשמיעתם ובאופן שנאמרו בכדי להעיר את ההכבות ולקרנם ולהציתם לעבודת הבורא. מסופר כי באחת השבתות הגיע הר"ק רבי שמואל מסלאנים זצוק"ל להסתופף בצל רבינו בבאיאן,

מרדכי המגיד מטשרנוביל זיע"ו. שמחת החתונה נערכה ביום ו' ט"ו סיון תרכ"ה, בהיותו בן ט"ו שנה, בעיירה האטין שעל גבול רוסיה. בשמחה השתתפו זקיניו הר"ק הר"ה"ק ה"בית אהרן" מקארלין זיע"ו, דודי הק' בני הסבא קדישא מרוזין זיע"ו, דודי הכלה בניו של המגיד מטשרנוביל זיע"ו ובראשם גדול האחים וזקן צדיקי הדור הר"ק רבי אהרן מצטרנוביל זיע"ו, ועוד אימו"ר צדיקים עם רבבות אלפי חסידים ואנשי מעשה מכל העיירות וגלילות המדינה. אגדות וסיפורים נפלאים נשזרו בפי החסידים אודות חתונה זו, שנודעה בשם "החתונה הגדולה השניה" - "די האטינער חתונה" (לעומת החתונה המפורסמת ביותר "די אוסטילער חתונה"), החתונה נערכה בחוטיץ היות וצדיקי בית רוזין לא יכלו להיכנס לגבולות רוסיה מחמת הימלטותם משם בימי רבינו הר"ז זיע"ו, ועד לאותה תקופה היו בסכנת מעצר ע"י שלטונת רוסיה, ואילו צדיקי בית טשרנוביל לא יכלו לצאת מרוסיה, לכן נערכה החתונה בעיירה חוטיץ שעל הגבול.

רבינו נשאר סמוך על שולחן חתונה וגם שם השכיל להשלים עצמו ולשתות לרויה ממעינות הקדושה והעבודה. חתונה הגדול הכיר במעלותיו והיה משתבח בכך ביותר באומרו: "למחונני הרה"ק מסאדיגורא יש בנים 'הלומים' ואני בחרתי לעצמי את ה'הלום' היקר מבניהם". מסופר כי בשנה הראשונה לנישואיו שהה רבינו בימים-נוראים אצל חתונה בראחמטטריווקא, וכמנהג המקום עמד רבינו בעת התקיעות ליד חתונה הק' בסמוך לבימה. לאחר התקיעות כשפנה רבינו והלך למקומו, חזו מתחילים מחזה שהיה אצלם בגדר חידוש, שהמפה של הבימה במקום בו עמד היתה ספוגה ומלאה בדמעות שנקו מעיניו בעת התקיעות, והוא רק אברך צעיר כבר 'שיתסר'.

אדדת הנהגה

במשך שנות חיי אביו הק', עבד רבינו את עבודתו השלימה בהסתר ובהצנע, מבלי שיתפרסם שמו ברבים, כשאת החצר הק' גינהו אחיו הר"ק רבי שלמה-ניו - מורם ומדריכם של החסידים הבאים מפולין-גליציה, וגיסו הר"ק רבי נחום בער-ניו - מורם ומדריכם של החסידים מרוסיה. רבינו העדיף להיות נחבא אל הכלים ולשבת על התורה ועל העבודה מתוך התעלות מתמדת, שנסקה לגבהים עצומים והשגות רמים ונשגבות במדרגות הקדושה ודבקות כבורא ית"ש. אולם הנהגתו בסתר לא נמשכה שכן הסתלקותם החטופה של אחיו הר"ק הר"ש ואחריה גיסו הרנ"ד שינו את סדרי עולם ויצר הקודש עמדה תחת הרושם של "ליקוי המאורות", הרבי הק' אדמו"ר נחלה פטירת אחר פטירת בנו הר"ש ואף שלאחמ"כ התאושש ממחלתו, אולם כעבור שנה נחלה שוב, ובעת פטירת חתנו הרנ"ד כבר שכב על ערש דווי, גדולי הרבנים חסיד אדמו"ר והמוני חסידים מכל הפוזרות מיהרו לחצ"ק לראות את שלום רבם הק' ולעורר רחמי שמים לרפואתו, בתקווה כי עוד יזכו להסתופף במחיצתו ולקבל מאור תורתו וקדושתו. אולם נצחו אראלים את המצוקים ובליל י"א אלול חזרה נשמתו הקדושה אל צור מחצבתה, ונטמן בסאדיגורא באהל ציון המצוינת של אביו הק' זיע"ו.

התגלות האור

העדה המיוממת בהסתלקותו של הרועה הנאמן, שמה עיניה בבני הצדיקים, רבינו הק' ואחיו הצעיר הר"ק רבי ישראל הק' האור ישראל, החסידים, אשר בעקבות חוליו האחרון של האדמו"ר לא התאפשר להם להיכנס לקודש פנימה ולקבל את ההשפעות הק' ממעון הברכות, החלו להגיע שוב בהמוניהם, לקבל מנועם קדושתם והתעלותם של שני בני היצירה כך נהיגו שניהם את העדה במשך כשלוש שנים עד לח"י חשוון תרמ"ז, אז עבר רבינו וקבע מושבו בעיירה הסמוכה בבאיאן, אף היא במחוז טשרנוביל שבבוקאווינא-רומניה.

על ראשית התקשרותו של גדול החסידים הגה"ח רבי דוד"א מבארדיטשוב בעל ה"תהילה לדוד" לרבינו, והכנעתו המופלגת מתוך התבטלות עצומה. שח בקודשו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מבאיאן בעריכת השולחן לרגל ההילולא שיבסר באדר תשס"ו: "מספרים בשם הגאון החסיד המפורסם רבי דוד"א זצ"ל, כי בעת הסתלקות אדמו"ר מסאדיגורא זיע"ו ביום י"א אלול תרמ"ג, שררו שברון לב ותוגה עמוקה בקרב הבנים הקדושים ועדת החסידים בסאדיגורא וחשך עולם בעדם. בצאתם ללוויית ארון הקודש, הבחין הגאון החסיד רבי דוד"א איך שאא"ו אדמו"ר הק' ה"פחד יצחק" מבאיאן זיע"ו קרא לאחד ממשמשיו ומסר בידו צרור מפתחות, ציווה עליו שינעל את כל ארונות ודלתות הבית, ויבא אליו בחזרה את צרור המפתחות. מיד קרא רבי דוד"א ואמר: 'לעולם יש כבר בעל-הבית, ולי יש כבר רבי'. סיים כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ואמר: 'מי שהוא בעל-הבית על עצמו, יכול להיות בעל-הבית על העולם ולהנהיג את העולם'.

וראה שם את האברך החסיד רבי משה חזן ז"ל מטבריה שהיה קרוב משפחתו. שאלו הרה"ק מסלאנים: "ואם טוהט דא א יונגעראן? דא איז א פלאץ פאר רביס" [וכי מה עושה כאן אברך?! הלא כאן הוא מקום לאדמו"רים]. משום דרך-ארץ לא ענהו ר' משה כלום. אולם לאחר השבת, כשהתכונן הרה"ק מסלאנים לשים לדרך פעמיו, ניגש אליו רבי משה חזן להיפרד ממנו, פייסו הרה"ק מסלאנים ואמר: "צודק הנך בנסיעתך לכאן, כי כששומעים מאדמו"ר הק' הפחד יצחק" זי"ע ולו רק פסוק אה, אפילו 'וידבר ה' אל משה לאמר', הרי החיות שמקבלים מזה יש בה די סיפק לשובע שלם".

על הנגינה בשולחן הטהור מסופר כי בחצר הקודש באיאן, כיהן כחזן החזן המפורסם הרה"ח ר' פיני'ע חזן [ספקטור], שבהיותו מלחן את ניגוניו ניגנם לראשונה בעת עריכת שולחנו הטהור של הרבי, שהחשיב מאד אותו ואת ניגוניו ותפילותיו לפני העמוד. הוא היה מביט בצורתו הק' של רבינו, ולפי תנועתיו והבעות שפתי ותנועות ידיו הק', היה ר' פיני'ע מעלה ומוריד את תווי הניגון ומייצבם לפיהם. ניגוניו רגש אל מושרים עד היום מתוך התרגשות והשתפכות וחזרה על המילים והפסקאות השונות, והם חודרים וממיסים כל לב ברוממות רגשותיהם.

יסודות עבודת הקודש

רבינו הרבה לדרוש משומעי לקחו התעלות ועבודה בדברים הגשמיים, כשהכל רואים כי דבריו הינם בבחינת "נאה דורש ונאה מקיים", בדרכו הטמירה והמופלאה לעבוד את הש"ת בדברים הגשמיים, ניכרו הדברים בבחינת "חכם, מה הוא, אומר". ידוע מה שהיה שגור על לשונו על מאמר חז"ל "אין קידוש אלא במקום סעודה", כי אין אדם זוכה לקדושה אלא אם כן מקדש הוא את עצמו במקום סעודה, דהיינו באכילתו ובשתייתו. דברים אלו הטיבוע את רישומם על כל המסתופפים בצילי הק' והיוו יסוד מוסד אצל כל החסידים, קטן כגדול. כמו כן היה מרבה לשוח באמרי קודשו על עבודת ה' בעניינים גשמיים. על הפסוק "ויחזו את האלוקים ויאכלו וישתו" (פר' משפטים) היה אומר, כי גם בעת האכילה והיינו בדברים הגשמיים צריכה להיות בחינה של "ויחזו את האלוקים", כי באמת אפשר לעבוד את הבור'ת באכילה ושתייה בדיוק כמו בעבודת התורה והתפילה. עוד היה אומר

כי העיקר הוא "לדעת בארץ דרכך", שצריכים לדעת כי גם בארץ, גם בדברים הגשמיים, יש דרך תורה ויש לעבוד בהם את הש"ת. כי כששומעים כל דבר גשמי גם אכילה ושתייה ומי'ם ל'ם, זה חשוב יותר לפני מעבודתו בדברים הרוחניים כמו תורה ותפילה, אך לזה צריך את הדעת האמיתית.

חצר הקודש והחסידיים

העירייה "באיאן" היתה למרכז חסידי כביר. חצר הקודש שיסד רבינו הפיצה אור יקרות. האריות שבחסידי אביו אדמו"ה מסאדיגורא זי"ע, רבנים וצדיקים, חסידים בעלי תריסין ובעלי מדינה, התקשרו אליו בכל לב ונפש. השם "באיאן" הפך למושג נורא הוד ומלא הערצה וחרדת קודש, וכל העינים נשאותו היו ל"פחד יצחק" השוכן בעירייה זו. החסידים נמשכו לבאיאן בעבודות אובה, שם זכו להתעלות והזדככות ואושר רוחני בל יתואר. המושג "חסיד באיאן" שימש באותם ימים כסמל ודוגמא לאמונה והתבטלות. האור המאיר שנדלק בבאיאן, התלקח ללהב נסקו עד מלאה עד שחשו כאילו הם עומדים בהקרבת קרבן פסח. סיים רבי משה חזן באומרו כי במעמד קודש זה עלה ברעיונו מה שאומרים אחרי ספירת העומר "הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת בית המקדש למקומה". מאז ומתמיד הוקשה לו למה אומרים "למקומה", וכי היכן היתה עבודת בית המקדש אם לא במקומה?! אלא שעתה נתיישב לו

לאורו וניאותו משפע הקודש הנשפע על ידי קדושתו תפילותיו ודבקותו הנוראה.

חסידים היו שחים כי בעת שהתגבר רצונם להיכנס אל הקודש פנימה, לעמוד לפני אדמו"ר הק' ביחידות ולשטוח לפניו את בקשתם בפה והרבה יותר בדברים שבלב - חיל ורעדה אחותם, וכי איך יהינו להטריד את אדמו"ר הק' בצרכיהם הם, שהרי גם הרוחניות שלהם חולין היא לגבי קדושתו של רבינו. אך כאשר גבר עליהם רצונם העז לזכות ולהביט עוד אל מראה ולשמוע את הד קולו ולקשר עצמם בכל נפשם רוחם ונשמתם אל רבינו, עמדו בהכנעה רבה ונכנסו אל הקודש כפחד נורא. רבינו הק', אשר גם בעת הזאת תפוס היה ברעפי קודש ושרוי בדבקות עליונה, סקר בסקירה אחת את כל האדם ומבוקש, ופנה לחסיד העומד לפניו נרעש ונסעה בתשובה קצרה ובנעימת אהבה וקירוב, שנשכח בלב החסיד שמחה ומרגוע וסיפוק רוחני שאין לשעה. חסידים היו אומרים, שאף כי לרוב בהיכנסם אל הקודש פנימה היה נשכח מהם, מרוב פחד ויראה, מה שרצו לבקש, עם כל זאת היו נפעלות אותן פעולות וישועות ובקשותיהן היו מתמלאות לטובה.

החסידים בבאיאן התבטאו, כי כל זמן שהותם בחצר הקודש היו מרגישים טעם גן עדן, מעין עולם הבא, והכל היה טוב וערב עד מאוה, מלבד בשתי עיתים: הראשון, בעת שהיו אומרים להיכנס להיכל קדשו של הרבי "זיך פראוען" [הכניסה ביחידות אל הרבי והגשת הקוויטל' נקראת כפי חסידי אנ"ש 'פראוען'], שהיו חשים אז כפחד ובמורא גדול עד מאד. והשני, הג'עזענען - הפרידה - בעת שנאלצו

אוהל הציון ביונה

החסידים לחזור לביתם, שהיתה קשה עליהם הפרידה עד מאד. בעת שביקר כ"ק מרן האדמו"ר זצוק"ל בבאיאן ניו יארק בארץ ישראל שח בפניו יוצאי חלציו של הרב החסיד המפורא בניש"ק רבי פינחס ברנדווין זצ"ל: "בבוא זקנכם רבו פנחסיל לבאיאן, מרוב פחד היסט מלהכנס בקודש פנימה. כשלת שבועות הסתובב הלךך ושוב סמוך לחדר קדשו של אבי אדמו"ר הק' הפחד יצחק" זי"ע ולא הרהיב עוז להכנס, עד שנקרא לקודש פנימה ורק אז נכנס עם קוויטל".

עבודת בית-המקדש למקומה

סיפר הרב החסיד רבי משה לערמאן [חזן] ז"ל בהתרגשות גדולה, שבהיותו פעם בחצר הקודש בבאיאן בערב פסח, לאחר אפיית המצות, שתו "לחיים" על יין ואגוזים, ורבינו הק' ה"פחד יצחק" זי"ע דיבר בקדוש אמרות שפר, וסיים אותן במשפט "קרבן פסח מקרב לחג הפסח". אימה וחרדה גדולה נפלו על כל הנוכחים, שעמדו והביטו זה בזה בהשתוממות מרובה, ורגשות והתרוממות העילאית נסקו עד מלאה עד שחשו כאילו הם עומדים בהקרבת קרבן פסח. סיים רבי משה חזן באומרו כי במעמד קודש זה עלה ברעיונו מה שאומרים אחרי ספירת העומר "הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת בית המקדש למקומה". מאז ומתמיד הוקשה לו למה אומרים "למקומה", וכי היכן היתה עבודת בית המקדש אם לא במקומה?! אלא שעתה נתיישב לו

כי עבודת בית המקדש מתקיימת גם בזמן הזה בעבודת הצדיקים, אולם בקשתנו היא שבעבודה זו תחזור למקומה בבנין בית-המקדש. ועוד מרגליה בפומיה של חסיד המפורסם רבי משה חזן (לרמן), אמרתו הק' של רבינו: "עולת תמיד העשויה בהר סיני" - שצריך לזכור ולהעלות תמיד על המחשבה מה שנעשה בהר סיני. על משקל אמרה קודשה זו היה אומר רבי משה: "הרי אנו צריכים גם כן תמיד להעלות על זכרוננו ומחשבתנו ולא לשכוח את אשר היה בבאיאן".

חיל ורעדה יאחזון

הרה"ח רבי משה זאב ברז"ל ז"ל מחשובי חסידי באיאן, היה מספר תמיד על העת בה זכה לראשונה לעלות לרגל ולבקר בהיכלו. הוא הגיע לחצר הקודש בעצם היום, נכנס ישר ל"קלויז" המלא מפה לפה בחסידים ו"יושבים" העוסקים בתורה ובעבודת ה'. תוך שהוא נכנס ראה לפליאתו כי בהגיע אל הקלויז הייעה כי "הרבי" עומד לצאת לטיולו היומי, סגרו כולם את הספרים בהם עסקו ויצאו לחזות בנועם זיו פני קודשו. אף הוא, רמ"ז, הצטרף אל היוצאים ונעמד כמו כולם להמתין בשורה לזכות להביט בצורתו הק' של הרבי. הצדיק יצא מהיכלו כשכל כולו אחוז שרעפים בדביקות עילאית, פנה לעבר המרכבה שהמתירה לו, וכאשר קרב אליה בטרם עלותו, נשא עיניו הק' לשמים ומפיו יצאה אנחה חרישית. אנחה זו פילחה את ליבו של רבי משה-זאב, כמו את ליבם של כל הנוכחים, אך הוא, שהיתה זו לו הפעם הראשונה לחזות בכך, לא יכל להתאפק, נכנס אל הקלויז, פרש לפניה כלשהי, ושעות ארוכות בכה מאין הפוגות מתוך תשובה עילאית, עד שחש היטב את משמעות הפסוק "ליבי חלל בקרבי". או אז הבין על מה ולמה סוגרים הלומדים את ספריהם ויוצאים לחזות פני אלוקים.

ההתקשרות והתבטלות של החסידים

האמונה וההתקשרות המופלגות שהיו לחסידי באיאן ברבינו הק', היו לשם ותהילה בכל קצוות הארץ, אך לא רק החסידים שזכו לעלות לרגל ולבקר בהיכלו מספר פעמים בימי שנותם, אלא אף אותם רבים מאוד מבין אלפי החסידים אשר בקושי עלו ובאו להיכלו של רבינו בבאיאן, ומהם אף כאלו שלא זכו כלל לעבוד על מפתח היכלו הקדוש, עכ"ז היתה אמונתם והתקשרותם בצורה מופלאה מאוד. יחד עם הפחד, היראה, והדביקות בו, היו מופלאים באמונתם ועוצם התקשרותם, וזכרו הקודש נחרט עמוק עמוק בנפשם ונשמתם ולא מש מהם לעולם. וכמו שאמר מרן הרה"ק מבאיאן שטרנוביץ, כי מי שראה את פני אבי הק' לא שכחו כל ימי חייו. מסופר על אחד החסידים שעלה לחצר הקודש בבאיאן לשב"ק פר' משפטים, ורבינו עלה לעליית שלישי. בהגיע הבעל-קורא לפסוק "פי הוא כסותה לבדה הוא שמלתו לערו פמה ישפכ וכו' (כה) הגביה רבינו מעט את קולו ושמעו הנוכחים איך שרבינו מטעים לעצמו את המלים "במה ישכב" בניגון של תמיהה ושאלה?! קולו של רבינו חדר עמוק עמוק לקרבי של אותו חסיד, וכל ימי חייו היתה לו התעוררות רבתית משמיעת תנועה זו "במה ישכב", היינו במה הוא הולך לשכב ולישון את שנתו התמידית לאחר מיתתו...

מופלאים הדברים שכתב הרה"ח ר' ברוך ברזל, שאחיו הרה"ח ר' זלמן לייב דיבר עימו בלייל פטירתו אודות כך שהיצר מנסה להכשיל את האדם ברגעיו האחרונים, והעצה לזה הוא שימדו בעצמם את צורת הצדיק שהיו מקושרים אליו. על כן ציווהו אחיו שכאשר יראה שהוא כבר במצב של גסטיסה, יצקע אליו: "זלמן, זכור את צורת הרבי הק' בבאיאן!". ואם כן תעשה, שוב איננו מפחד ממנו, כי כשרק ישמע את השם 'באיאן' יברח היצר משם ולא יהיה לו שום שליטה עלי...". ואכן, ראו אצל רבים מהחסידים שכבר היו מוטלים על ערש דווי ולא יכלו לדבר עימהם, אולם בשומעם את השם "באיאן" היו ממש מתעוררים לתחייה.

"פחד יצחק משפטינו האירה"

שני בניו הק' של רבינו ה"פחד יצחק" ז"ע התייחסו באמרות קדשם ליום הולדתו וליום הסתלקותו של אביהם קוד"ק בנוסח אחד.

בנו הבכור מרן הרה"ק רבי מנחם נחום, האדמו"ר מבאיאן-טשרנוביץ ("תפארת מנחם"), אמר עליו: "אבי הק' נולד בראש השנה - יום הדין; אבי זכרנו לברכה. כל ימיו היה מהפך את מידת הדין למידת הרחמים, ואכן, נסתלק החודש אדר, בזמן בו נפתחה מידת הדין למידת הרחמים, וזוהי הבחינה של "פחד יצחק משפטנו האירה".

ובנו הצעיר, מרן הרה"ק רבי מרדכי שלמה האדמו"ר מבאיאן-ניו יארק, אמר עליו: "אבי הק' מבאיאן נולד בחודש תשרי ונסתלק בחודש אדר. חודש תשרי הוא חודש הדינים - ר"ה יום הדין, חודש אדר הוא חודש השמחה, עבודת הצדיקים היא לקחת ולקבל על עצמם את הדינים השורים בעולם ולהמתקן; להמתקן את הדינים ששורים על בני ישראל ולפעול עבורם ישועות ושמחות כבימים ההם בזמן הזה בחודש אדר. (רבינו ז"ע ניבא ולא ידע מה ניבא כאשר לאחר הסתלקותו נוכחו הכל לראות כי גם אצלו היה אותו דבר, שנולד ב"ג תשרי ונסתלק בה' באדר).

סיפר הרה"ח ר' אפרים לראש זצ"ל אשר זכה לערוך נסיעה לבני-יארק הסתופף בצילו של כ"ק מרן אדמו"ר הק' מבאיאן ז"ע והיה זה בירח האיתנים בשנת תשל"א (שנת הסתלקותו - ה' אדר) כשחזר מניו יארק נכנס אל הרה"ק ה"בית ישראל" מגורו והוא התעניין רבות בתהליכות כ"ק מרן אדמו"ר הקה"ט ז"ע, ובתוך הדברים סיפר לו מה שאמר ב"ה ביום הולדתו של אביו רבינו ה"פחד יצחק" שנולד בתשרי ונסתלק באדר והוא עבודת הצדיקים להפוך את מידת הדין למידת הרחמים, ונגה הרה"ק ה"בית ישראל" בהתפעלות ואמר לעומתו: "אף אני נולדתי בחודש תשרי...". סתם ולא פירש, ואכן ב' צדיקים אלו כ"ק מרן אדמו"ר הק' מבאיאן ז"ע והרה"ק ה"בית ישראל" ז"ע נולדו בחודש תשרי ונסתלקו מהעולם בחודש אדר".

העיר הקודש והמחוזות, היו לחרפה ולביזות

נפט ר"ז אדר עזר"ת בפנים האנחם טמונים הרבנית הצד' ע"ה ובנו הבכור הרה"ק רבי מנחם נחום מבאיאן טשרנוביץ. על קירת האהל נקבעה מציבה לזכר הרבנית ע"ה וכן מציבה מעלי ציונו של בנו הרה"ק מטשרנוביץ.

אמ"ק האחרונים ורמזים להסתלקותו

ביום הפורים, שלושה ימים לפני הסתלקותו, פוד ערך רבינו את השולחן הטהור, וסיים את אמרי קודש פוסק: "אשרי העם שככה לו", ובעמודו לפני פתח חדרו אמר: "א גוטע נאכט, לישועתך קויתי ה'". נכדו הרה"ק רבי משה'ניו מבאיאן-קראקא, ביאר את דברי קדשו ורמזותיו האחרונות לפני הסתלקותו, באומרו כי איתא ב"נר ישראל" מרה"ק המגיד מקאזניץ בשם הבעש"ט ז"ע, כי ככה"ר ר"ת כתר כל הכתרים, והוא סימן לגאולתן של ישראל. ובגמרא יומא איתא, כל ככה עיכובא, שהוא לעכב את הפורעניות. ע"כ כשראה משה רבינו ע"ה שישאל שאור במדבר, אמר פרשת נסכים, שאיתא שם הרבה פעמים ככה לעיכובא. ועוד איתא בוהר שחזדיק לפני פטירתו מרמז בו הפסוק שמוכרח ללכת מזה העולם, מפני שכ"ה גימטריא מש"ה, בחינת הצדיק והדעת של כלל ישראל. ופירוש אשרי העם שככה - כל זמן שככה, היינו הצדיק הוא עוד לו.

חצר הקודש בבאיאן

בהזדמנות אחרת ביאר הרה"ק רבי משה'ניו דיבוריו האחרונים "לישועתך קויתי ה'" באים לרמזו מה לגאולה העתידה דאיתא במדרש נחומא (פרשת ויחי) פִּינְן שְׁרָאָהוּ יַעֲקֹב, אָמַר לִישְׁעֲתֶךָ קוֹיֵתִי יי. גַּד גְּדוֹד יִגְדְּנוּ וְהוּא יִגְדֵנוּ יַעֲקֹב פְּלוֹמֶה פְּשֵׁהוּאָל הַבָּא בְּעֵקֶב הוּא מְגֹד, זֶה שְׁהוּא בָּא בְּעֵקֶב. הַגָּה אֲנִי שֶׁלַח לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא (מלאכי ג כג), שְׁהוּא מְשַׁבֵּחַ גְּד. לִכְךָ נֶאֱמַר יִגְדֵנוּ יַעֲקֹב.

בגניו מכוון "משכנות הרועים" מצוי מכתבו המפורט של הרב החסיד רבי לייבלע בענדינער ז"ל, שהיה נוכח בעת הסתלקות רבינו, ובו פרטים רבים על השעות האחרונות

ושעת ההסתלקות של רבינו במוצאי שבת קודש י"ז באדר שנת תרע"ז:

"אחרי תפילת מעריב של מוצאי שבת, הבדיל אדמו"ר הק' על הכוס לפני החסידים כנהוג, ואח"כ נכנס לחדרו הק', והוא - רבי לייבלע - נשאר לשהות בחדר החיצון. כעבור שעה, שמע שדלת חדרו הק' נפתחה קצת, מיד ניגש לחדרו הק', אדמו"ר הק' אמר לו שיקרא להרבנית הצדקת ע"ה שתכנס לחדרו הק', מיד רץ אל חדר הרבנית הצדקת ע"ה ומסר לה דברי אדמו"ר הק', ותיכף נכנסה לחדרו הק'. כעבור עשרה רגעים, יצאה הרבנית הצדקת ע"ה מחדרו הק' כשעיניה נפוחות מכבי ודמעות זולגות מעיניה, ואמרה לו: לך נא מהר וקרא לבכור האחים אדמו"ר הק' מבאיאן טשרנוביץ ז"ע. מיד רץ לחדרו, ויהי כאשר פתח את דלת החדר החיצון, ראה את אדמו"ר הק' מבאיאן טשרנוביץ ז"ע עומד לבוש מבלבש העליון ומוכן לצאת, ומסר לו דברי אמו. נכנס אדמו"ר הק' מבאיאן טשרנוביץ ז"ע לחדר אביו הק', ושהה שם כעשרה רגעים, ויצא גם הוא מחדרו הק' כשעיניו נפוחות מכבי ודמעות זולגות מעיניה, ונגעה ואמר בקול: "אידן בעטס אויס דעם טאטיץ", [יהודים העתירו רחמים בעד אבי הק']. ונכנס לקלויז הישן ונגש אל עמוד התפילה, והתחיל לומר תהלים מזמור "ענך ה' ביום צרה", אך מעיינות דמעותיו חנקו את קולו ולא יכול היה לסיים את המזמור. חזר ונכנס לחדר אביו הק', וכשצאתו אמר לרבי לייבלע בענדינער: לך קרא לאחיי שיכנסו לחדר אביהם הק' בזה אחר זה לפי גודלם. אדמו"ר הק' מבאיאן טשרנוביץ ז"ע מהר אל הטלפון, וקרא לפרופסור שביאו אל מטת אביו הק'; הבנים הק' נכנסו לחדר אביהם הק' בזה אחר זה, ושהו כל אחד בפנים כמה רגעים ויצאו בדמעות געיע. נכנס לחדרו של אדמו"ר הק' ושהה שם כשתי שעות, וכשיצא אמר: כעת יש כבר תקוה, כעת אפשר לקוות. אדמו"ר הק' מבאיאן טשרנוביץ ז"ע ירד עם הפרופסור ללוותו, וכשעלה, חזר ונכנס לחדר אביו הק' ושהה בפנים כמה רגעים, ופתח את שתי דלתות החדר, ופנה אל החסידים שיכנסו כולם לחדר אביו הק'. החסידים נכנסו, ואדמו"ר הק' שכב על המטה בפניו כלפי מעלה כשעיניו הק' עצומות, והוא מנגן את ניגון הדביקות שהיה מנגן בשבת קודש בעת עריכת השולחן הטהור בדביקות ובקול בכייה, ודמעות זולגות על לחייו הק', ופניו הק' מאירים בווערים כשלהבת אש, כשמפעם לפעם הוא מגביה את קולו בדביקות גדולה, עד שעלתה נשמתו הטהורה לגניו מרומים".

מעניין לציין כי בעיתונים היהודים שהופיעו למחרת היום בהם דווח על דבר פטירת רבינו הק' ז"ע והוליוותו רבת המשתתפים, באותו גליון דווח העיתון גם על המהפכה הקומוניסטית שפרצה ומתחוללת ברוסיה ועל הפלת משטר הצאר. בהקשר לכך סיפר כ"ק אדמו"ר מבאיאן-ניו יארק, בן רבינו ז"ע, כי תדיר כשהיו חסידי אביו מרוסיה מתאוננים בפניו על קושי השעבוד של המשטר הרוסי, והיו נשמע מהם שהם כבר מצפים ומייחלים שהארגונים הקומוניסטיים יערכו מהפכה נגד הצאר ויתפשו את השלטון כדי שיפטרו מן הצרות שסובלים מהם, רבינו זצ"ל לא הסכים לדבר זה ודעתו היתה נגד המהפכה, באומרו כי המהפכה תביא עמה הפקרות ואפיקורסות. סיים אדמו"ר ז"ע ואמר, כי עד היום רואים אנו את תוצאות מהפכת הקומוניסטים, והוסף ואמר כי "אכן, רק ביום הסתלקות אבי ז"ל תפסו ראשי המהפכה את השלטון".

ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ומשם יפיר לארבעה ראשים"

ארבעה ארוזים נטע רבינו הק' והותירם לברכה בכרם בית ה', ארבעת בניו הק' שהמשיכו את דרכו הק' והנהיגו את עדת חסידי באיאן, כ"א עפ"י דרכו ובמקום אותו הועידה לו ההשגחה העליונה. הבכור הרה"ק רבי מנחם נחום, נתישב בעיר טשרנוביץ שבבוקובינה-רומניה, הרה"ק רבי ישראל - בעיר לייפציג שבאשכנז-גרמניה, הרה"ק רבי אברהם יעקב - בעיר לעמבערג-לבוב, בירת גליציה-פולין, ואילו האח הצעיר הרה"ק רבי מרדכי שלמה, המשיך לשבת בווינה ובשנת תרפ"ז העתיק מושבו לבני-יארק שבאמריקה, אשר משם הועידה ההשגחה העליונה להותיר "נר לבית דוד" ולהשאיר שם ושארית לפליטה גדולה לבית באיאן עד היום הזה.

בארבעת בניו הק' של רבינו מצאו החסידים נוחם אחרי רבינו הק', ונמשכו אחריהם בעבותות אמונה ואהבה, בהם דבקו ונתקשרו ושמחו של באיאן המשיך להינשא בפי כל והאיר זרחה לכל העולם כולו ונתקדם בפי רבים. זכותו הגדולה תגן בעדינו ובעד כל כלל ישראל להוושע בתשועת עולמים בכיאת משיח צדקנו בקרוב, אמן.

[בעייבת הידיעה נעזרנו רבות בספר "משכנות הרועים - פרקי תולדה" (ירושלים תשע"ג) על מרן רבינו ה"פחד יצחק" ז"ע, הספר נערך בסטוד"ר ע"י י"ר מכון "משכנות הרועים" בעירמ"ד. עיתון "היהודים" רבי דוב בער רבינוביץ שליט"א, ותוה"ח לזו]

הרב הצדיק הקדוש והטהור רשכבה"ג מו"ה יצחק זצ"ל מבאיאן בן הרב הצדיק הקדוש והטהור רשכבה"ג מו"ה אברהם יעקב מס"ג